Rapport fra tilsyn ved

Sogndal statlige mottak 2006

Utlendingsdirektoratet

Rapporten er utarbeidet i forhold til krav og retningslinjer gitt i Utlendingsdirektoratet (UDI) sine styringsdokumenter for mottaksdrift. Disse omfatter Driftsreglement med tilhørende Kravspesifikasjon, Pengereglement og de årlige føringsbrevene, samt de til enhver tid gjeldende rundskriv, rutinebeskrivelser og veiledere. Rapporten inngår som en del av UDIs årlige, tilsyn med de statlige mottakene.

Et tilsyn er en prosess som består av en helhetlig gjennomgang av mottaksdriften og kontroll av om kravene i styringsdokumentene blir fulgt.

Rapporten omfatter vurderinger av

- om aktiviteter utføres som beskrevet og uttalt
- om mottaket driver sin virksomhet innenfor de rammer som UDI har satt

Tilsynet foregår ved gjennomgang av dokumenter og annen innhentet informasjon, med eller uten tilsynsmyndighetens fysiske tilstedeværelse. Fysisk tilstedeværelse kan være i form av meldte tilsynsmøter, korttidsmeldte møter/besøk og/eller uanmeldte møter/besøk.

Formålet med tilsynsrapporten er å gi tilbakemelding til driftsoperatør og ansatte om UDIs vurderinger av driften, samt gi eventuelle pålegg med frister.

Avvik defineres som manglende oppfyllelse av UDIs krav.

Merknad er forhold som ikke kan defineres som avvik, men der UDI mener mottaket har et forbedringspotensial.

1. OVERSIKT OVER TILSYNSPROSESSEN

Mottakets arbeid er vurdert ut fra følgende dokumentasjon:

Tilsynsrapport 2005 og oppfølging av avvik/merknader fra denne
Årsrapport 2005 og årsplan 2006
Regnskap 2005 og budsjett 2006
Mottakets egenerklæring
Dokumentasjon av rutiner på ulike oppgavefelt
UDIs logg over mottaksdriften gjennom siste år
Svarbrev fra Samarbeidsrådet om forholdene på mottaket
Svarbrev fra vertskommunen om samarbeidet med mottaket

Tilsynet ble gjennomført som telefonmøte. Deltakere:
Hanne Solbakken, mottaksleder Sogndal mottak
Ole-Petter Dahle og Tone Hafsaas, UDI, Regionkontor Vest

2. VURDERING AV MOTTAKETS ARBEID INNENFOR ÅRETS FØRINGER

2.1 Barn og ungdom

Tilsynet hadde fokus på mottakets arbeid for

- å tilrettelegge for og bidra til at foreldre skal kunne ivareta sitt omsorgsansvar i Norge, herunder
    - mottakets samarbeid med skolen for at skolen skal tilrettelegge for at foreldre skal kunne ivareta sin foreldrefunksjon i møtet med skolen, og med mest mulig direkte kontakt mellom skole og foreldre
    - mottakets rutiner/melderutiner ved mistanke om at foreldrene ikke ivaretar sitt omsorgsansvar på en tilstrekkelig god måte og/eller av annen grunn er bekymret for barn eller ungdoms utvikling, trygghet eller sikkerhet
- å sikre at alle barn under skolepliktig alder får et tilrettelagt tilbud
- å sikre at ungdom over 12 år får tilrettelagt informasjon og at praktiske aktiviteter brukes som pedagogisk virkemiddel
- å gi ungdom påvirkningsmulighet på aktivitets- og informasjonstilbudet

Barnebasen fungerer etter hensikten, slik at foreldre får nødvendig avlastning. 3 personer jobber fast i basen, og det varierer med 4 til 10 barn til stede.

Foreldrene blir oppfordret til deltakelse i det som angår barna. Foreldre må være med på skolen første skoledag sammen med tolk. Det blir da gjennomført en kartlegging for å avklare eventuelle behov for tilrettelegging. Skolen tar kontakt med mottaket når foreldre ikke møter til avtale. Ellers meldes det at skolen bruker mye tolk.

Sogndal har gode rutiner på varsling om mulig/faktisk omsorgssvikt og vold/misbruk. Det er meget god kontakt med barnevernet hvor de har en egen kontaktperson. Barneansvarlig ved mottaket har faste møter med barnevernet, i tillegg til møter i enkeltsaker. Ved mistanke om mulig omsorgssvikt konsulteres helsesøster før bekymringsmelding sendes barnevernet. Barnevern følger raskt opp, blant annet med hjemmebesøk/befaring.

Mottaket ser utfordringen i å være desentralisert. Mens ansatte på et sentralisert mottak er "nærmere" beboerne kompenserer derfor Sogndal med hyppige hjemmebesøk. mottaksledelsen. Etter oppsatt plan får familier besøk 1 gang pr måned. I tillegg har hver desentraliserte enhet en kontaktperson blant beboerne som rapporterer til ved behov. God kontakt med nabolag og skole sees ellers på som en forutsetning som mottaket er avhengig av i sitt arbeid.

Lopex har utarbeidet et eget Informasjonsprogram for ungdomsgruppen 12 – 18 år som er i bruk på mottaket. Programmet ble sendt UDIs som vedlegg til årsplan 06 og ivaretar etter UDIs vurdering kravene som stilles til informasjon til ungdomsgruppen.

Det er egen ungdomsrepresentant i samarbeidsrådet.

INGEN AVVIK

2.2 Informasjonsarbeid

Tilsynet har hatt fokus på

- Utvikling av metoder for kvalitetssikring og evaluering av informasjonsprogrammet (jamfør *Rammeplan for informasjon til beboere i statlig mottak*)

- Tilpasning av informasjonsprogrammet og tilrettelegging av aktiviteter til de ulike grupper og individer som til enhver tid oppholder seg på mottaket

- Synliggjøring av omfang og bruk av tolk og eventuelle tospråklige assistenter i informasjonsprogrammet samt synliggjøring av omfang av og innhold i den opplæring og veiledning som eventuelle tospråklige assistenter får

Sogndal følger UDIs krav til informasjonsprogrammet. Programmet er differensiert og tilpasset ungdom (jf punktet over), "vanlige" beboere og eldre. I tillegg gis det egen informasjon og hjelp til psykisk syke.

Informasjonsmodulen om konfliktløsning ble gjennomført med hjelp av hospitant fra "Arctic Aid". Alle voksne deltok, og beboerne reagerte positivt på at dette temaet ble ivaretatt av en utlending (somalier). Mottaksleder foreleser på modulen "Normer- og regler" og bruker i tillegg kontaktperson hos Politiet til å informere om konfliktløsing. Metoden er å bruke eksempler fra dagliglivet med påfølgende debatt og spørsmål.

Regnskapet viser lavt forbruk av tolketjenester i forhold til det som var budsjettert. Det forklares med skifte av tolkebyrå og at det nå kun benyttes telefontolking. Autorisert tolk brukes i personlige samtaler av sensitiv karakter (helsespørsmål og lignende).

I informasjonsprogrammet brukes beboere som språkassistenter. De er kurset etter et eget opplæringsprogram for Lopex-mottakene. Brukerevalueringen har vært god.

INGEN AVVIK

2.3 Psykisk helse

Tilsynet hadde fokus på mottakets arbeid for å

- gi et differensiert tilbud (for de som allerede er syke) innenfor dagens økonomiske ramme, herunder
    - mottakets fysiske boforhold
    - aktiviteter som forebyggende tiltak (for å bedre det psykososiale miljøet og dermed forebygge psykiske lidelser)
    - samarbeidet med sektormyndighetene (tverrfaglig, samkjørt oppfølging)
    - personalgruppas kompetanse og tilgang til ekstern veiledning

Tilrettelegging av boforholdene for grupper og individer går greit i og med boligmassen i Sogndal er desentralisert og variert.

Mottaket har et godt samarbeid med lokale lag og organisasjoner, i tillegg til et eget aktivitetsprogram. Til sammen gir dette et meget tilfredsstillende og variert aktivitetstilbud.

Aktiviteter er en del av mottakets forebyggende arbeid, blant annet i egne kvinnegrupper. For øvrig forsøker de ansatte å være tilgjengelige for de som trenger og/eller ønsker det, enten ved hjemmebesøk eller ved samtaler på kontoret. De som har hatt behov for ekstra oppfølging blir henvist til psykolog gjennom helsevesenet.

Samarbeidsrådet disponerer kr 12 000 til bruk for enkeltpersoner/grupper som har spesielle behov. Dette er midler som kommer i tillegg til rådets øvrige budsjett.

Kommunen og fylket har god kompetanse i på psykisk syke, og mottaket har flere aktuelle samarbeidspartnere på dette området. De fleste kan nås innenfor det som oppfattes som rimelig reisetid.

Personalgruppen får veiledning. I tillegg har mottaket laget rutiner for krisehåndtering har gjennomført praktiske øvelser (rollespill) for å teste ut disse. Man avdekket da svakheter som siden er rettet opp.

INGEN AVVIK

3. VURDERING AV MOTTAKETS ARBEID INNENFOR ØVRIGE OMRÅDER

Årsrapport 2005 og -plan 2006 gir et godt bilde av mottaksdriften. UDI påpeker imidlertid at disse dokumentene må henvise til punktene i UDIs kravspesifikasjon for å lette oversikten. F.eks. skal "Boforhold" ha "besifringen" 1,1 og henvise til aktuelle kulepunkt som det rapporteres på.

Fristene i planarbeidet er overholdet, mens regnskapet ble levert etter tidsfristen.

Ved stikkprøver tatt i forbindelse med tilsynet ble dokumentasjonen tilsendt umiddelbart og viste at oppgavene var ivaretatt.

Mottaket er bevisst på utfordringene ved å drive et desentralisert mottak, også når det gjelder boplikt og beleggskontroll. Det er iverksatt tiltak som synes å ivareta dette behovet. Videre har mottaket en bevisst politikk på tildeling av plass i de forskjellige boenhetene. Eksempelvis blir barnefamilier innkvartert på nær skole Kaupanger, mens enslige kan få plass nær Sogndal sentrum.

1 AVVIK

4. OVERSIKT OVER AVVIK, OPPFØLGING OG FRISTER

Avvik fra følgende krav:	**Oppfølging:**	**Frist for utbedring:**
2.1.4 Årsregnskapet skal være UDI i hende innen 1. april det påfølgende året.	Overholde tidsfrist for regnskap.	1. april 2007

5. OVERSIKT OVER MERKNADER OG OPPFØLGING AV MERKNADENE

Merknader:	**Oppfølging:**	**UTBEDRING**
Manglende referanse til Kravspesifikasjonens punkter i plan/rapport		Plan/rapport 2007

6. ANDRE AKTUELLE PROBLEMSTILLINGER

Fellesarealer

Sogndal mottak mangler fortsatt fellesarealer til aktivitetsformål. I årsrapporten meldes det at det ikke var mulig å finne egnet hus til det planlagte all-aktivitetshuset i fjor. Det skyldes blant annet et vanskelig boligmarked med svært dyr leie. Inntil videre stiller folkehøyskolen rom til disposisjon til fester og lignende.

Beboere deltar i aktiviteter i nærmiljøet, men bør ha et eget fellesrom/hus. Det arbeides derfor videre med planene i år. Et hus av den innleide boligmassen prøves omgjort til formålet, med plass til kafé, biljard etc**.**

Bosetting

Det har vært ganske mange bosettingssaker fra Sogndal siste år. I sin uttalelse til UDI i forkant av tilsyn har IMDi Vest sagt seg svært fornøyd med bosettingsarbeidet: mottaket er aktivt, har god oversikt over kommuner med ledige plasser og er flinke til å koble rett person til rett kommune. Kommunikasjonen med og informasjonen til IMDi Vest er god og grundig.

Samarbeidet med vertskommunen

Den skriftlige tilbakemeldingen fra kommunen til UDI før tilsynet var positiv, men kommunen hadde likevel et par påpekninger:

1. Ønske om bedre informasjon mellom mottaket og helsetjeneste
2. Behov for bedre rutiner for dokumentasjon mellom mottaket og norskopplæringen med hensyn til dokumentasjon på opplæring

Mottaksleder, som tidligere har vært helseansvarlig på mottaket og beskriver samarbeidet med helsetjenesten er godt. Samtidig mener hun at det er behov for faste fellesmøter med gjensidig forpliktende oppmøte, og har påpekt dette overfor helsetjenesten. Der har de en presset arbeidssituasjon har ofte ikke kunnet stille på møter som har vært berammet. Mottaket deler kommunens ønske om styrket gjensidig informasjonsutveksling og vil ha fokus på dette i det videre samarbeidet.

UDI vil ta dokumentasjonsbehovet opp med IMDi Vest og be om at denne problematikken blir drøftet dette med kommunen.

7. Samlet vurdering

Sogndal oppfyller UDIs kravspesifikasjon på samtlige av fokusområdene for årets tilsyn: arbeidet med barn og ungdom, informasjon og psykisk helse.

UDI merker seg at mottakets fokus på informasjonsarbeidet siste år har resultert i et faglig godt og strukturert program med differensierte tilbud til beboere med ulike behov.

Direktoratet vil framheve mottakets fokus på psykisk helse, og da særlig det forebyggende perspektivet. Informasjonsarbeidet tilrettelegges for de som har behov for det, og der er det lagt inn en egen kartlegging for å avdekke fysisk og psykisk helseproblemer.

Mottakets årsplan og -rapport gir, sammen med årsbudsjett og -regnskap, inntrykk av et mottak med godt grep om det faglige arbeidet og gir UDI en god oversikt over driften på alle oppgaveområder. Direktoratets registrerte merknad og avviket er ikke av alvorlig karakter, og vi forutsetter at dette vil bli rettet opp neste plan- og rapport/budsjett og regnskapsrunde.